

VANN for 40 år siden

Av John Mikal Raaheim

John Mikal Raaheim er spesialrådgiver i Tekna og redaktør for VANN.

VANN på nett

Som medlem av Vannforeningen kan du søke etter og skrive ut artikler fra tidligere årganger av VANN helt tilbake til de første utgivelsene i 1966. Tjenesten er tilgjengelig via foreningens nettside www.vannforeningen.no.

Grunnvann

I og med VANN nr 1 i 1970 var grunnvann et hovedtema. Allerede i lederen slår redaktør Jan Aug. Myhrstad fast at ”For grunnvannets vedkommende, som for en rekke andre forhold i naturen, må imidlertid tiltakene i størst mulig utstrekning treffes før uhell har inntrådt”. Han tar til orde for at Kongen burde bestemme at Lov om vannforurensing også burde gjøres gjeldende for grunnvann. Overflatevannkildene var utsatt for økende forurensingspress. Grunnvann kunne bli mer aktuelt som vannforsyningskilde, mente Myhrstad tidlig i 1970.

Sjefsingeniør Vilhelm Hafner ved Statens Institutt for Folkehelse har i VANN nr 1 for 1970 skrevet en artikkel basert på et innlegg holdt på et seminar i desember 1968. Her gir han en oversikt over bruk av grunnvann i norsk vannforsyning. Det første store anlegget for å

hente vann fra grus- og sandforekomster ble bygget på Rena i 1958 og senere utvidet slik at det på foredragstidspunktet forsynte 5 500 mennesker. Også Kongsvinger forsynes nå med vann fra et grunnvannsanlegg, kunne Hafner fastslå i 1970.

Norges geologiske undersøkelse (NGU) sto sentralt i arbeidet med utnyttelse av grunnvannsressursene. Statsgeolog Knut Ørn Bryn presenterte i en artikkel Vannboringsarkivet med opplysninger om ca 8000 borebrønner i fjell og noen færre i løsavleiringer. Arbeidet med hydrogeologiske kart i målestokker fra 1 : 1 500 000 til 1 : 20 000 var blant oppgavene ved NGU ifølge Bryn som ellers pekte på underbemanning som en utfordring. ”En sterkere bemanning ved hydrogeologisk seksjon i NGU er helt nødvendig for i tide å kunne løse en del av alle de vannforsyningsproblemene vi vil møte i årene fremover”.

VANN nr 1 for 1970 innehold dessuten artikler av Myhrstad og Aslak Kvalheim. Myhrstad, som foruten å være redaktør av VANN også var avdelingsingeniør ved Statens Institutt for Folkehelse, skrev om ”Prøvepumping fra de løse

masser – et eksempel fra Lillehammer”. Kvalheim var direktør ved Norges geologiske undersøkelse og bidro med en presentasjon av Statens Råstofflaboratorium eller Kjemisk avdeling ved NGU. ”Kan naturen forgifte seg selv?” spurte Kvalheim avslutningsvis. Han svarte ved på spørsmålet ved å vise til at naturen selv fjerner gift fra miljøet bl.a. gjennom adsorpsjon og sedimentasjon på havbunnen.

Det Europeiske Naturvernåret 1970

Det Europeiske Naturvernåret ble åpnet med en europeisk naturvernkonferanse i Strasbourg i februar og deretter i Norge med en festforestilling i Oslo 15. februar. Per Valset presenterte programmet for året i VANN. Søndag 6. september 1970 ville man arrangere en nordisk naturverndag med blant annet gjennomføring av et vardebrenningsarrangement fra Nordens fire ytterpunkter inn til Oslo.

Valset avsluttet sin artikkel med en oppfordring til ”... samtlige til å engasjere seg personlig i aksjonen da disse problemene er av samfunnsmessig karakter og så store at kun en samordning av kreftene kan løse de oppgavene vi står overfor”.

Slamsentrifugens ytelse

Dette var tema for en artikkel av P. Aarne Vesilind som hadde vært ansatt som forsker ved Norsk institutt for vannforskning, men som nå var reist tilbake til USA. Utgangspunktet var alle kommuneingeniørers ”hovedproblem”: Hvor skal man gjøre av slammet fra kloakkrensingsanleggene?

Sentrifugering var ifølge Vesilind en av løsningene. Han beskriver videre i sin artikkel hvordan man kan vurdere en slamsentrifuges ytelse. I artikkelen viser han gode sammenhenger mellom enkle laboratorietester på slam og reel tørrstoffgjenvinning i sentrifuger i rensningsanlegg i Danmark, Sverige og Norge.

Hva ellers ...

Fra nyttår innførte Norge 20 % merverdiavgift til erstatning for omsetningsavgiften på 13,64 %. Bergen by feiret sitt 900 års jubileum med en 3,5 meter høy kake med 900 lys.

Misnøyen blant arbeiderne ved Norsk Koksverk i Mo i Rana var sterk tidlig i 1970. På et allmannamøte i januar krevde de lønn under sykdom på linje med funksjonærene, lørdagsfri for arbeidere på dagskift, bedriftslegeordning og garderobes. NRK var på veg til Mo i Rana for å dekke saken, men utsatte reisen etter henstilling fra LO-formann Tor Aspengren som ba NRK om å lage med balanserte reportasjer fra arbeidslivet. Bygningsarbeidere i Tromsø, ovnshusarbeiderne i Sauda og betjeningen ved Oslo Sporveier gikk også til aksjoner tidlig i 1970. Studentene på Blindern aksjonerte for bedre leveforhold. Ti religiøse organisasjoner protesterte mot en serie radioprogrammer laget av teologiprofessor Jacob Jervell der han blant annet trakk jomfrufødselen i tvil.

Kilder

Bjørnsen, Bjørn. *Norge etter 1945*. J.W. Cappelen Forlag 1975.

Bryn, Knut Ørn. "Norges Geologiske Undersøkelse og Grunnvann". *VANN nr 1 1970*.

Haffner, Vilhelm. "Kvalitative aspekter ved grunnvannsforsyning". *VANN nr 1 1970*.

Myrstad, Jan Aug. "Prøvepumping fra de løse masser – et eksempel fra Lillehammer". *VANN nr 1 1970*.

Kvalheim, Aslak. "Trek fra virksomheten ved Statens råstofflaboratorium/Norges Geologiske Undersøkelse, kjemisk avdeling". *VANN nr 1 1970*.

Valset, Per. "Det Europeiske Naturvernåret 1970". *VANN nr 1 1970*.

Vesilind, P. Aarne. "En vurdering av slamsentrifugens ytelse". *VANN nr 1 1970*.

Hvem Hva Hvor 1971. Chr. Schibsteds Forlag, Oslo 1970